

מדד השלום יוני 2018

פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

העימותים בין ישראל לפלסטינים על גבול עזה עמדו גם החודש במרכז סקר מדד השלום. כמו כן נגענו בנושא סיכוייה של תכנית השלום שכנראה "מתבשלת" בבית הלבן, בשאלת הגיוס לצה"ל בכלל וגיוס החרדים בפרט וכן בהחלטת היועץ המשפטי לממשלה להעמיד לדין את רעיית ראש הממשלה שרה נתניהו.

פגיעה במשגרי העפיונים ובלוני התבערה: אחד הנושאים שעמדו על הפרק החודש היה האם צה"ל צריך לפגוע ישירות במשגרי העפיונים ובלוני התבערה לשטח ישראל. מתברר כי יש בציבור היהודי רוב גדול מאוד בעד פגיעה ישירה בהם: 83% סבורים כי כך צריך לעשות. פילוח לפי מחנה פוליטי מראה כי בימין 92% הם בעד פגיעה ישירה במשגרים, במרכז 80% ובשמאל 43%. בציבור הערבי התמונה הפוכה: 87.5% סבורים שאין לפגוע בהם ישירות.

התמודדות צה"ל והממשלה עם העימות לאורך הגבול עם עזה: הנתונים מורים כי רוב גדול בציבור היהודי, אך מיעוט בציבור הערבי, מעניקים לצה"ל ציונים גבוה על האופן שבו הוא מתמודד עם אתגר מתמשך זה (יהודים: מצוין 38%, טוב 38%; ערבים: מצוין 7%, טוב 3%). לעומת זאת הממשלה מקבלת ציונים נמוכים לעימות הזה הן בקרב הציבור היהודי והן בקרב הציבור הערבי (יהודים: לא כל כך טוב 36.5% ובכלל לא טוב 20%; ערבים: לא כל כך טוב 21%, בכלל לא טוב 59%). בקרב הציבור היהודי הממשלה מקבלת ציון שלילי מכל הקשת הפוליטית (שיעור הסבורים שהתמודדות הממשלה עם העימות אינה טובה: 80% מהשמאל, 57% מהמרכז ו- 52% מהימין). כלומר, הציבור מבחין בין טיפול טקטי בבעיה לבין המדיניות או היעדר המדיניות ברמה האסטרטגית לגבי הנושא.

הנחישות האזרחית: מה חושבים הישראלים לגבי מידת הנחישות היחסית של התושבים היהודים של יישובי עוטף עזה ושל תושבי עזה הפלסטינים במסגרת העימות המתמשך? בציבור היהודי הכף נוטה לטובת תושבי עוטף עזה היהודים - 46.5% חושבים שהם הוכיחו נחישות גדולה יותר, 23% ששני הצדדים הוכיחו נחישות דומה ו- 16% חושבים שתושבי עזה נחושים יותר. בציבור הערבי התמונה שונה: כאן 64% מעריכים כי נחישותם של תושבי עזה הייתה על העליונה, 13% ששני הצדדים מגלים נחישות דומה ואילו 9% בלבד חושבים כי תושבי עוטף עזה היהודים הם יותר נחושים.

הישגים בעימותים ליד גבול עזה: איזה צד צבר הישגים גדולים יותר בעימות המתמשך לאורך גבול עזה? מתברר שהציבור חלוק בדעותיו בנושא הזה והתמונה מעורפלת למדי: 30% מהמרוואיינים היהודים מעריכים כי לצד הישראלי היו יותר הישגים, 27% סבורים שהצד הפלסטיני הגיע ליותר הישגים ו- 22.5% שלאף צד לא היו הישגים. 8.5% סבורים שלשני הצדדים היו הישגים דומים. פילוח התשובות לשאלה זו לפי מחנות פוליטיים מראה כי בשמאל השיעור הגבוה ביותר (36.5%) סבורים שהפלסטינים רשמו את ההישגים הגדולים ביותר בעוד שבימין ובמרכז השיעורים הגבוהים ביותר סבורים כי ישראל היא שרשמה הישגים גבוהים יותר (32% ו- 31%, בהתאמה). ומה חושב הציבור הערבי? השיעור הגבוה ביותר (39%) מעריכים כי לאף אחד

מהצדדים לא היו הישגים. 29% מעריכים כי הצד הישראלי צבר יותר הישגים, 21% שהפלסטינים השיגו יותר ו- 3% חושבים ששני הצדדים הגיעו לאותם הישגים.

סיכויי ההצלחה של תכנית השלום של טראמפ: נושא נוסף שבדקנו בהקשר של יחסי ישראל-פלסטינים היה תכנית השלום שכנראה הולכת ומתגבשת במסדרונות הממשל האמריקאי. רווי אכזבות מתכניות שלא צלחו, הציבור בישראל סקפטי מאוד לגבי סיכויי ההצלחה של תכנית זו, עוד מבלי שפרטיה ידועים לכול: 71% מהיהודים ו-85% מהערבים אזרחי ישראל מעריכים כי הסיכויים להצלחה הם נמוכים או נמוכים מאוד. פילוח התשובות לפי מחנה פוליטי (יהודים) הראה כי בשלושת המחנות יש רוב של שני שלישים ומעלה המעריכים כי הסיכויים להצלחה של תכנית מבית מדרשו של טראמפ הם נמוכים.

מחויבות טראמפ לישראל ולפלסטינים: נקודת ההסכמה הנוספת בין היהודים לערבים היא בדבר מחויבותו של הנשיא טראמפ לשמירת האינטרסים של ישראל. מבין היהודים 74% מעריכים כי האינטרסים של ישראל די או מאוד חשובים לטראמפ וכך סבורים גם 94.5% מהערבים אזרחי ישראל. רק 30% מהיהודים ו-3.5% (!) בלבד מהערבים אזרחי ישראל סבורים כי האינטרסים של הפלסטינים די או מאוד חשובים לנשיא טראמפ.

סירוב נציגי הרשות להיפגש עם נציגי ממשל טראמפ: ביקשנו מהמרוויינים להשיב איזו משני ההסברים הם מסכימים יותר: שהפלסטינים מסרבים להיפגש עם נציגיו של טראמפ כיוון שהם מאמינים כי הוא פועל רק למען האינטרסים של ישראל, או ההסבר שהפלסטינים מסרבים להיפגש עם נציגיו של טראמפ כיוון שאינם מעוניינים להגיע להסכם שלום עם ישראל. בציבור היהודי יש רוב (58%) המסכים יותר עם ההסבר השני שעה שבקרב הציבור הערבי בישראל יש רוב (78%) למי שמסכימים יותר עם ההסבר הראשון. פילוח של תשובות היהודים לשאלה זו לפי מחנה פוליטי מראה כי בשמאל הרוב (61.5%) חושבים כי הפלסטינים ממאנים להיפגש עם נציגי טראמפ בגלל ההטיה הפרו-ישראלית לכאורה שלהם, בעוד שהמרכז (51%) והימין (69%) מעדיפים את ההסבר שהסירוב להיפגש נובע מאי הרצון הפלסטיני בשלום.

מכאן עברנו לשני נושאי פנים: גיוס החרדים והמלצת היועץ המשפטי לממשלה להעמיד לדין את רעיית ראש הממשלה שרה נתניהו.

צה"ל צבא העם: כשני שלישים מן הציבור היהודי ענה בחיוב לשאלה האם בעת הזו צה"ל עודנו צבא העם. בקרב הימין והמרכז כ-70% מעריכים כי גם כיום צה"ל הוא צבא העם ואולם בקרב השמאל רק 47% סבורים כך. מהמשיבים הערבים רק 16% חושבים שהגדרה זו של צה"ל תואמת את המצב כיום. בתשובה לשאלה האם יש להמשיך אפוא בגיוס החובה או שיש לעבור למתכונת של צבא מקצועי? חלק גדול מאוד הציבור היהודי (39%!) חושבים או בטוחים שיש להחליף את מודל גיוס החובה במודל של צבא מקצועי (בציבור הערבי שיעור מי שענו "לא יודעי" היה גדול מכדי שאפשר יהיה לנתח את התשובות).

גיוס צעירים חרדים: למרות הירידה בשיעור התומכים במודל גיוס החובה, רוב גדול (70%) בציבור היהודי בעד גיוס הצעירים החרדים. 80% מהחילוניים ומהמסורתניים תומכים בגיוס חרדים, 52.5% מהדתיים ו-11% מהחרדים. כדי להבין דברים יותר לעומק שאלנו: "מדברים הרבה על שוויון בנטל, אבל ידוע שלמעשה צעירים רבים אינם משרתים בצה"ל כי הם מקבלים פטור מסיבות בריאותיות ואחרות. על רקע זה, עד כמה חשוב או

לא חשוב להיאבק על כך שהצעירים החרדים יתגייסו לצבא? גם כאן קיבלנו רוב (66%) בציבור היהודי שלדעתם המאבק על גיוס החרדים הוא חשוב או חשוב מאוד חרף העובדה שגם רבים אחרים אינם משרתים.

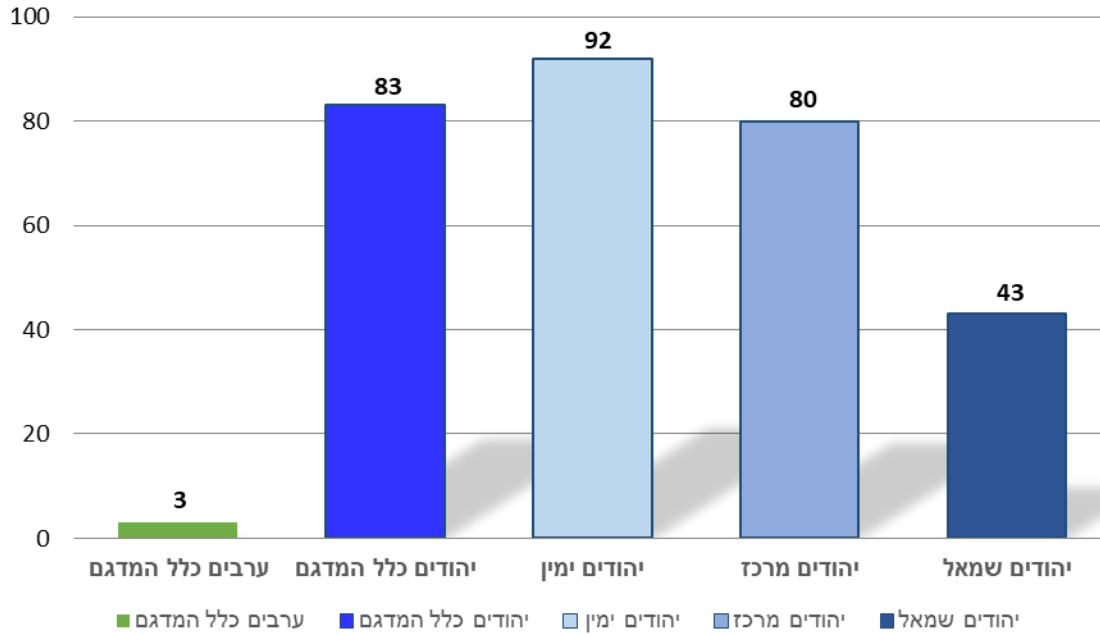
מודל גיוס לחרדים: הצגנו בפני המרואיינים שלוש אפשרויות לגיוס הצעירים החרדים: הראשונה היא להותיר את המצב על כנו כלומר שהרוב הגדול של החרדים לא יתגייסו לצה"ל ורק מיעוט קטן מהם יתגייס. האפשרות השנייה היא שמספר מצומצם של צעירים גדולים בתורה יישארו ללמוד בישיבות וכל השאר יתגייסו לצה"ל בגיל 23, אחרי שיספיקו ללמוד. האפשרות השלישית שהצגנו הייתה הפתרון הקובע שמספר מצומצם של צעירים גדולים בתורה יישארו ללמוד בישיבות וכל שאר תלמידי הישיבות יתגייסו לצה"ל בגיל 18. האפשרות האחרונה זכתה בתמיכה הרבה ביותר בציבור היהודי (45%). האפשרות השנייה זכתה בתמיכת 23% מהמשיבים והראשונה בתמיכת 18.5%. במילים אחרות, הציבור הישראלי יהודי אינו מרוצה מן המצב הקיים בנוגע לגיוס החרדים. פילוח של התשובות לפי מחנה פוליטי העלה כי קיים רוב למצדדים באפשרות השלישית במרכז ובשמאל (61%-ו-65%, בהתאמה), בעוד בימין תומכים באפשרות זו 39% מהמשיבים, כשהשאר נחלקים בין שתי האפשרויות הראשונות כמעט שווה בשווה. פילוח לפי הגדרה דתית העלה כי בפתרון לפיו יש להשאיר את המצב על כנו, כלומר שרובם הגדול של החרדים לא יתגייסו ורק מיעוט יתגייסו ליחידות של חרדים, תמכו 7% מהחילוניים, 14% מהמסורתיים, 36% מהדתיים ו-66% מהחרדים.

החלטת היועץ המשפטי להעמיד לדין את הגברת שרה נתניהו: בציבור היהודי 42% סבורים כי מדובר בהחלטה נכונה ואילו שיעור נמוך רק במעט (37%) סבורים כי היא חלק מרדיפה פוליטית של ראש הממשלה ובני ביתו. בציבור הערבי רוב גדול (74%) סבורים מדובר בהחלטה נכונה. פילוח של תשובות היהודים לפי מחנה פוליטי מעלה כי בשמאל ובמרכז הרוב מעריכים את ההחלטה כנכונה (89%-ו-62%) ואילו בימין רק 28% מעריכים אותה כך, ועוד כרבע מהימין (24%) ציינו בתשובה לשאלה זו "לא יודע".

ראש הממשלה נתניהו ידע או לא ידע? מחצית מהציבור היהודי מאמינים שראש הממשלה ידע על הזמנת ארוחות לביתו בניגוד לכללים, לעומת רק 32% שמאמינים שראש הממשלה לא ידע (מהשמאל 11% סבורים שנתניהו לא ידע, מהמרכז 19% ומהימין 42%, כלומר בכל שלושת המחנות מיעוט סבור שראש הממשלה לא ידע). בציבור הערבי רוב גדול (77%) מאמינים שראש הממשלה ידע על הזמנת בניגוד לכללים.

מדד המשא ומתן: 40.9 (יהודים 39.1)

תרשים החודש: האם אתה מסכים או לא מסכים עם הטענה כי צה"ל צריך לפגוע ישירות במי שמעופים עפיוני תבערה ובלוני תבערה מעזה? (% בטוחים שכן וחושבים שכן, ערבים, יהודים לפי מחנה פוליטי)

מדד השלום נערך בחסות תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים (אוניברסיטת תל אביב) ומרכז גוטמן לחקר דעת קהל ומדיניות של המכון הישראלי לדמוקרטיה. הסקר נערך בטלפון ובאינטרנט על ידי מכון המחקר "מדגם" בתאריכים 26-28 ביוני 2018, בקרב 600 מרואיינים, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת בישראל בגילאי 18 ומעלה. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם - $\pm 4.1\%$ ברמת בטחון של 95%. ניתוחים סטטיסטיים: גבי יסמין אלקלעי.

<http://www.peaceindex.org>